Prioritet hədəflər üçün etibarlı maliyyə təminatı

Milli Məclisin komitələrinin birgə iclaslarında 2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsi müzakirə edilib

Noyabrın 3-də Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu, Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə, İnsan hüquqları, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitələrinin birgə iclası keçirilib. Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsindən verilən məlumata görə, iclasda "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) müzakirə edilib.

Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, parlamentin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli bildirib ki, builki büdcə müzakirələri Azərbaycanda mühüm tarixi hadisələrə təsadüf edir. O qeyd edib ki, ölkənin ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam təmin edilib və 2024-cü ilin dövlət büdcəsi Azərbaycanın bütün ərazisini tam ehtiva edən dövlət büdcəsi olacaq. Əli Hüseynli qarşıdan gələn Zəfər Günü, Dövlət Bayrağı Günü, Konstitusiya Günü ilə bağlı bayramların qeyd ediləcəyini və bu ərəfədə Milli Məclisdə dövlət büdcəsi ilə bağlı müzakirələrin keçirilməsinin rəmzi məna daşıdığını deyib.

Maliyyə naziri Samir Şərifov çıxış edərək 2024-cü ilin dövlət və icmal büdcələri layihələrinin Milli Məclisdə müzakirəsinin Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuzun şücaəti nəticəsində qazanılan şanlı Zəfərin 3-cü ildönümü ilə yanaşı, bütün ölkə ərazisində suverenliyin bərqərar olduğu günlərə təsadüf etdiyini bildirib. O, cənab İlham Əliyevin Azərbaycan Prezidenti seçilməsinin 20-ci ildönümü olduğunu qeyd edərək dövlətimiz qarşısında yeni çağırışların dayandığını və təqdim olunan 2024-cü il üçün dövlət büdcəsi layihəsinin bu çağırışlar və prioritetlər nəzərə alınmaqla hazırlandığını söyləyib.

Nazir işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair Birinci Dövlət Proqramında müəyyən edilmiş hədəflərin yerinə yetirilməsinin, qüdrətli ordumuzun və ölkənin müdafiə qabiliyyətinin daha da gücləndirilməsinin, habelə Azərbaycanın gələcək sosial-iqtisadi inkişafının mühüm vəzifələr olaraq əsas xərc istiqamətləri kimi nəzərdə tutulduğunu deyib. Bununla yanaşı, əhalinin sosial müdafiəsi, təhsil sahəsində islahatların davam etdirilməsi, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, səhiyyə sisteminin təkmilləşdirilməsi, sahibkarlığa dəstək tədbirləri, səfərbərlik və fövqəladə ehtiyatların formalaşması, dövlət investisiya proqramının maliyyələşdirilməsi üçün vəsaitlərin ayrılması da diqqətdə saxlanılıb.

Bildirilib ki, növbəti il və sonrakı 3 il üzrə qeyd olunan çağırışlar, daxili və xarici mühit faktorları nəzərə alınmaqla 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin xərcləri 36 milyard 763 milyon manat həcmində təklif olunur. Bu, cari il üçün ilkin təsdiq olunmuş göstərici ilə müqayisədə 3 milyard 409 milyon manat, cari ilin iyununda yenidən baxılma ilə əhəmiyyətli dərəcədə artırılmış dövlət büdcəsi xərclərindən isə 138 milyon manat çoxdur. Xərclərin 93 faizi və ya 34 milyard 173 milyon manatının dövlət büdcəsinin gəlirləri hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Qeyd olunub ki, 2024-cü ilin gəlirləri 2023-cü il üçün təsdiq olunmuş gəlirlər proqnozu ilə müqayisədə 283 milyon manat və ya 0,8 faiz, 2022-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3 milyard 493 milyon manat və ya 11,4 faiz çox olacaq. Gəlirlər bərabər olaraq qeyri-neft sektoru və neft sektoru hesabına təmin olunacaq.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2024-cü ilin dövlət büdcəsi xərclərinin 51,2 faizi və ya 18 milyard 833 milyon manatı məqsədli dövlət proqramlarının və tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulub. Dövlət büdcəsi xərclərinin prioritet istiqamətlərindən olan müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinə 17,5 faiz və ya 6 milyard 421 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Bununla yanaşı, əsas prioritet istiqamətlərdən olan Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair Birinci Dövlət Proqramının icrası üçün 4 milyard manat, "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda nəzərdə tutulan tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 1 milyard 509 milyon manat, "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası üçün 249 milyon manat vəsait yönəldiləcək.

Nazir bildirib ki, 2024-cü ilin dövlət büdcəsində məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanılması xərcləri üçün 2 milyard 957 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Bu, 2023-cü ilə nisbətən 123 milyon manat və ya 4,3 faiz çoxdur.

Samir Şərifov 2024-cü il üçün icmal büdcənin əsas göstəriciləri ilə bağlı diqqətə çatdırıb ki, icmal büdcənin gəlirləri 38 milyard 998 milyon, xərcləri 42 milyard 376 milyon, kəsiri isə 3 milyard 379 milyon manat həcmində proqnozlaşdırılır. Qeyd edib ki, icmal büdcədə Dövlət Neft Fondunun gəlirləri 12 milyard 73 milyon, xərcləri isə 12 milyard 862 milyon manat təşkil edəcək. Növbəti ildə büdcənin gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsi 6 milyard 920 milyon, İcbari Tibbi Sığorta Fondunun büdcəsi 2 milyard 811 milyon, İşsizlikdən Sığorta Fondunun büdcəsi 238 milyon, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsi 516 milyon manat təşkil edəcək.

Maliyyə naziri çıxışının sonunda 2024-cü il üçün dövlət və icmal büdcələrinin layihəsinin Prezident İlham Əliyevin ölkəmizin müdafiəsi və milli təhlükəsizliyi, Böyük qayıdışın uğurla həyata keçirilməsi, dövlətimizin hərtərəfli inkişafı və digər prioritet hədəfləri üçün maliyyə təminatı yaradacağını söyləyib.

İclasda Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov palatanın 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsinə dair rəyini təqdim edib. Bildirib ki, büdcə layihəsi ilə birgə hazırlanan və təqdim olunan sənədlər, əks etdirilən əsas göstəricilər qanunvericiliklə müəyyən olunmuş əsas tələblərə uyğundur. Qeyd edib ki, 2024-cü ilin dövlət büdcəsi ilə birlikdə təqdim olunmuş makroiqtisadi çərçivəyə əsasən, növbəti il ölkə iqtisadiyyatında əlverişli makroiqtisadi mühitin müşahidə ediləcəyi proqnozlaşdırılır. Belə ki, ölkə iqtisadiyyatında real artım, məqbul inflyasiya, profisitli tədiyə balansı və sabit məzənnə nəzərdə tutulur.

Palata sədri büdcə layihəsində tətbiq edilən yeniliklərdən, büdcə sənədləşməsinin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində atılan addımlardan danışıb, bu istiqamətdə bəzi təkmilləşdirmələrin aparılması ilə bağlı fikirlərini bölüşüb.

Parlamentin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərov çıxışında bildirib ki, dünyada və regionda mövcud geosiyasi və hərbi vəziyyət ölkənin müdafiə qabiliyyətinin daim diqqətdə saxlanılmasını və daha da gücləndirilməsini tələb edir. Komitə sədri vurğulayıb ki, müdafiə və hüquq mühafizə orqanlarında şəxsi heyətin tam komplektləşdirilməsi, həmin orqanların maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə müdafiə, hüquq-mühafizə orqanlarının müvafiq xidmətlərinin təşkili ilə bağlı tələb olunan vəsait 2024-cü ilin dövlət büdcəsində nəzərə alınmışdır. Ziyafət Əsgərov qeyd edib ki, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi üçün gələn ilin büdcəsində 6,4 milyard manat vəsait nəzərdə tutulub ki, bu da 2023-cü illə müqayisədə 366 milyon manat və ya 6 faiz çoxdur.

Dövlət büdcəsinin əsaslı xərclər bölməsi üzrə xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlərin maliyyə təminatı üçün də 3 milyard manat məbləğində vəsait ayrılacaqdır. Bu vəsait ölkənin müdafiə potensialının gücləndirilməsi və silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılmasına sərf olunacaq.

Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov növbəti ilin dövlət büdcəsində beynəlxalq münasibətlər, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqqı və digər beynəlxalq tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün kifayət qədər vəsaitlərin nəzərdə tutulmasını yüksək qiymətləndirib. Səməd Seyidov 2024-cü ilin büdcəsinin xarici siyasətimizin təmini, qlobal dünyada baş verən hadisələrə ən yüksək səviyyədə cavab vermək üçün lazımi imkanlar yaratdığını diqqətə çatdırıb.

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruc 2024-cü ilin dövlət büdcəsini dünyanın müasir çağırışları kontekstində dəyərləndirərək sənədin bu çağırışlara adekvat cavab verməsindən danışıb. Komitə sədri Azərbaycana beynəlxalq təzyiqlərin qat-qat artdığını vurğulayaraq bizə qarşı yönəlmiş çirkin kampaniyalarla mübarizənin gücləndirilməsi ilə bağlı fikirlərini bildirib. O, beynəlxalq məkanda müdafiə resurslarımızın artırılması bu istiqamətdə mütəxəssislərin hazırlanması kimi məsələlərə diqqəti artırmağın vacibliyini vurğulayıb.

Parlamentin İntizam komissiyasının sədri Eldar İbrahimov 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına xidmət edəcəyini bildirib, müdafiə və təhlükəsizlik sahəsinə ayrılan vəsaitlərdəki artımın müasir çağırışlara adekvat olduğunu deyib. Vurğulayıb ki, gələn ilin büdcəsi sosial və iqtisadi sahələrin inkişafını dəstəkləməklə, o cümlədən sosial, təhlükəsizlik və bərpa istiqamətində dövlət siyasətini həyata keçirmək üçün mühüm maliyyə bazası yaradacaq.

Komitələrin birgə iclasında İnsan hüquqları üzrə müvəkkil Səbinə Əliyeva 2024-cü ilin əsas maliyyə sənədinin keçmiş məcburi köçkünlərin öz ata-baba torpaqlarına qayıtması, onların 30 ilə yaxın müddət ərzində pozulmuş hüquq və azadlıqlarının bərpa olunması istiqamətində imkanlar yaratdığını qeyd edib. Büdcə layihəsinin əhalinin həyat səviyyəsinin və yaşayışının daha da yaxşılaşmasına, onların hüquqlarının səmərəli təmin edilməsinə yönəldiyini vurğulayan Səbinə Əliyeva insan hüquqlarının daha səmərəli təmini baxımından həlli zəruri hesab olunan məsələlərdən danışıb.

Müzakirələrdə deputatlar 2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsi ilə bağlı rəy və təkliflərini bildirib, suallarını səsləndiriblər. Maliyyə naziri Samir Şərifov deputatların qaldırdıqları məsələlərə aydınlıq gətirib, səsləndirdikləri sualları cavablandırıb.

"Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilib.

* * *

"Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi (birinci oxunuş) Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar, Elm və təhsil, Ailə, qadın və uşaq məsələləri, Səhiyyə və Mədəniyyət komitələrinin də birgə iclasında müzakirə edilib.

Milli Məclisin Sədr müavini, parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fəzail İbrahimli bildirib ki, 2020-ci ildən başlayaraq, büdcəmiz qalib dövlətin büdcəsi kimi qürur doğurur. Bu ilin büdcəsi isə xüsusi bir mühüm dövrə təsadüf edir. Çünki artıq ölkəmizin suverenliyi tam bərpa edilib. Dövlət başçımızın Xankəndi şəhərində Azərbaycan bayrağını dalğalandırması ilə regionda maraqlı olan bir sıra qüvvələrin erməni layihəsinə son qoyulub. Bununla da Azərbaycan özü regionda yeni bir geosiyasi vəziyyət yaradıb. Belə bir ölkənin büdcəsini müzakirə etmək çox şərəflidir.

Maliyyə naziri Samir Şərifov bildirib ki, 2024-cü ilin dövlət büdcəsində ölkənin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, azad edilmiş ərazilərimizə "Böyük qayıdışa dair Birinci Dövlət Proqramı"nda müəyyən edilmiş mühüm tədbirlərin icrası üçün maliyyə təminatının yaradılması əsas prioritet xərc istiqamətləri kimi nəzərdə tutulub. Bu prioritet istiqamətlər, həmçinin "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" və "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı" ilə müəyyən edilmiş tədbirlərin icrasının maliyyə təminatı üçün 2024-cü ilin dövlət büdcəsi xərclərinin üçdə biri qədər vəsait ayrılacaq. Bununla yanaşı, əhalinin sosial müdafiəsi, təhsil sahəsində islahatların davam etdirilməsi, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması, səhiyyə sahəsində islahatların aparılması, sahibkarlığa dəstək tədbirləri, səfərbərlik və fövqəladə ehtiyatların formalaşması, dövlət investisiya proqramının maliyyələşdirilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin ayrılması da diqqətdə saxlanılıb.

Samir Şərifov bildirib ki, növbəti il və sonrakı 3 il üzrə qeyd olunan çağırışlar, daxili və xarici mühit faktorları nəzərə alınmaqla, 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri 34 milyard 173 milyon manat səviyyəsində nəzərdə tutulur, xərcləri isə 36 milyard 763 milyon manat həcmində təklif olunur.

O qeyd edib ki, 2024-cü ilin gəlirləri 2023-cü il üçün təsdiq olunmuş gəlirlər proqnozu ilə müqayisədə 283 milyon və ya 0,8 faiz, 2022-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3 milyard 493 milyon manat və ya 11,4 faiz çox olacaq.

Samir Şərifov bildirib ki, 2024-cü ildə dövlət büdcəsi xərclərinin 42,9 faizi, onun cari xərclərinin isə 70 faizi və ya 15 milyard 773 milyon manatı sosialyönümlü xərclərin maliyyələşdirilməsinə istifadə olunacaq. Cari ilin göstəriciləri ilə müqayisədə bu, 1 milyard 35 milyon manat və ya 7 faiz çoxdur. O, həmçinin dövlət büdcəsində təhsil xərclərinə 4 milyard 550 milyon, səhiyyə xərclərinə 3 milyard 307 milyon, mədəniyyət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 575 milyon manat vəsaitin nəzərdə tutulduğunu diqqətə çatdırıb.

Maliyyə naziri 2024-cü il üçün icmal büdcənin əsas göstəriciləri ilə bağlı bildirib ki, icmal büdcənin gəlirləri 38 milyard 998 milyon manat, xərcləri 42 milyard 376 milyon manat, kəsiri isə 3 milyard 379 milyon manat həcmində proqnozlaşdırılır.

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsi ilə bağlı palatanın rəyini açıqlayıb. 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsinin və bu layihə ilə birlikdə təqdim olunan sənədlərin "Büdcə sistemi haqqında" Qanunun tələblərinə uyğun hazırlandığını deyən palata sədri bu sənədlərdə tətbiq edilən yeniliklərdən, büdcə sənədləşməsinin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində atılan addımlardan danışıb, palatanın mövqeyini diqqətə çatdırıb.

Parlamentin Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov bildirib ki, 2024-cü ilin büdcəsi də sosialyönümlü büdcədir. Büdcəmizdə sosial xərclərin xüsusi çəkisinin 43 faizə yüksəlməsi son dərəcə təqdirəlayiqdir. Bu, Prezident İlham Əliyevin əhalinin sosial rifahının yüksəlməsinə göstərdiyi böyük qayğının nəticəsidir.

Komitə sədri nəzərə çatdırıb ki, İcbari Tibbi Sığorta Fondunun gəlirlərində də ciddi artım müşahidə olunur. O qeyd edib ki, ölkəmizdə icbari tibbi sığorta sisteminə keçid son illər səhiyyəmizin ən böyük uğurlarından biridir.

Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran Hüseynova bildirib ki, ölkəmizdə sosial ədalət prinsipini əsas tutaraq vətəndaşların rifah halının yaxşılaşdırılması hər zaman aktual olub. Ölkəmizdə aparılan sosial islahatlar, əldə olunan mühüm nəticələr bunun əyani təsdiqidir. Son 5 ildə həyata keçirilən layihələr ümumilikdə 4 milyondan çox vətəndaşımızı əhatə edib. Dünyanın çox az ölkəsində belə geniş sosial islahat paketi icra olunur.

Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri Bəxtiyar Əliyev deyib ki, təhsil sahəsində 2023-cü ildə başlamış və hazırda davam edən islahatlar artıq bir çox istiqamətlərdə öz müsbət nəticəsini göstərməkdədir. Gələn il və növbəti illərdə bu işlərin davam etdirilməsi üçün dövlət büdcəsində kifayət qədər vəsait, ən əsası, nəticə yönümlü məqsədli proqramların maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə dövlət büdcəsində Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə Sosial İqtisadi İnkişaf Strategiyasının Tədbirlər Planında təhsil sahəsi üçün müəyyənləşdirilmiş sahələrdə islahatların davam etdirilməsi, ümumilikdə 17 tədbirin həyata keçirilməsi üçün 247,1 milyon manatın ayrılması nəzərdə tutulur. Gələn il üçün təhsil xərclərinin təqribən 4 milyard 549,9 milyon manat proqnozlaşdırılması təhsilin dövlətin əsas prioritetlərindən biri olduğunun göstəricisidir. O bildirib ki, bu büdcə gələn il ali təhsilə əlçatanlığın genişləndirilməsinə, peşə təhsilinin keyfiyyətinin artırılmasına, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin şəbəkəsinin böyüməsinə, məktəbə hazırlığa cəlb edilənlərin sayının artırılmasına və təhsilverənlərin sosial müdafiəsinin mərhələli şəkildə daha da gücləndirilməsinə imkan verəcək.

Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədr müavini Fazil Mustafa 2024-cü ilin dövlət büdcəsində mədəniyyət sahəsinin müxtəlif istiqamətləri üçün ayrılan vəsaitlərin artırılmasını müsbət qiymətləndirib, bir sıra rəqəmləri diqqətə çatdırıb.

Sonra iclasda 2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsi ətrafında müzakirələr aparılıb. Müzakirələrdə çıxış edən Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı, deputatlardan Rəşad Mahmudov, Azay Quliyev, Azər Badamov, Aqiyə Naxçıvanlı, Jalə Əliyeva, Etibar Əliyev, Ceyhun Məmmədov, Soltan Məmmədov, Tamam Cəfərova, Sahib Alıyev 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsini yüksək qiymətləndiriblər, bir sıra qeyd və təkliflərini veriblər.

Müzakirələrin sonunda "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasında müzakirəyə tövsiyə edilib.

"Azərbaycan"